

Sygn. akt I C 1455/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

10 czerwca 2014 roku

Sąd Okręgowy we Wrocławiu I. Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Rafał Cieszyński

Protokolant Ewelina Kiałka

po rozpoznaniu na rozprawie 27 maja 2014 roku we Wrocławiu

sprawy z powództwa (...) Spółki z o.o. z siedzibą we W.

przeciwko A. O.

o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną

I. uznaje za bezskuteczną w stosunku do powoda (...) Spółki z o.o. z siedzibą we W. umowę sprzedaży 3.400 zł udziałów w (...) Spółce z o.o. z siedzibą we W., zawartą pomiędzy P. O. (1) a pozwanym A. O. 16 kwietnia 2012 roku, celem realizacji wierzytelności powoda (...) Spółki z o.o. z siedzibą we W. wobec dłużnika P. O. (1) w kwocie 211.349,19 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 13 kwietnia 2012 roku oraz kosztami procesu, stwierdzonej tytułem wykonawczym w postaci prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym Sądu Okręgowego we Wrocławiu w Wydziale I. Cywilnym z 26 kwietnia 2012 roku, wydanego w sprawie o sygn. akt I Nc 244/12, zaopatrzonego 04 września 2012 roku w klauzulę wykonalności;

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 17.785 zł tytułem kosztów procesu, w tym kwotę 7.200 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 1455/12

UZASADNIENIE

Pozwem z 07 października 2013 roku, skierowanym przeciwko A. O., powód (...) Spółka z o.o. z siedzibą we W. wniósł o uznanie za bezskuteczną w stosunku do niego czynności prawnej umowy sprzedaży 3.400 udziałów w (...) Spółce z o.o., zawartej pomiędzy P. O. (1) a pozwanym A. O. 16 kwietnia 2012 roku, jak również o zasądzenie od pozwanego kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz wydatku w postaci opłaty od pełnomocnictwa procesowego w wysokości 17 zł.

W uzasadnieniu swojego żądania powód podniósł, że 26 kwietnia 2012 roku Sąd Okręgowy we Wrocławiu wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, sygn. akt I Nc 244/12, w którym nakazał P. i E. O., aby zapłacili stronie powodowej solidarnie kwotę 211.349,19 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 13 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 9.859 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. 04 września 2012 roku powyższemu nakazowi zapłaty została nadana klauzula wykonalności. 19 września 2012 roku na wniosek powódki Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Śródmieścia A. S. wszczęła postępowanie egzekucyjne w celu wyegzekwowania należnej kwoty od P. i E. O.. 26 lutego 2013 roku Komornik Sądowy A. S. umorzyła postępowanie z powodu bezskuteczności egzekucji. Powód podniósł, że P. O. (1) od 18 listopada 2002 roku prowadzi działalność gospodarczą pod firmą (...) z siedzibą w G.. 12 marca 2012 roku w Krajowym Rejestrze Sądowym została zarejestrowana (...) Spółka z o.o. z siedzibą we W.. W spółce tej kapitał zakładowy wynosił 340.000 zł, a wszystkie udziały zostały objęte za

aport. Do spółki wniesione zostały środki trwałe, należące do P. O. (1) i wykorzystywane przy prowadzeniu działalności gospodarczej P. O. (2) (...). Wskutek wniesienia tych środków trwałych, jako aportu do spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, P. O. (1) wyzbył się wartościowych ruchomości, między innymi pojazdów F. (...), M. (...) oraz M. (...). (...) W sposób bezpośredni doprowadziło to również do umorzenia egzekucji jako bezskutecznej. Wykaz środków trwałych, które zostały wniesione do spółki z o.o. aportem został załączony do aktu założycielskiego spółki zawartego w formie aktu notarialnego 06 lutego 2012 roku oraz do wykazu majątku złożonego podczas wyjawienia majątku w sądzie, sygn. akt XIV Co 688/13. Powód wskazał dalej, że jedynym współnikiem spółki początkowo był P. O. (1), który był właścicielem 3.400 udziałów o łącznej wartości 340.000 zł i jednocześnie pełnił funkcję prezesa zarządu. 16 kwietnia 2012 roku wszystkie udziały zostały sprzedane A. O. za kwotę 5.000 zł, wskutek czego uzyskał on całość udziałów spółki. Jednocześnie P. O. (1) pozostał w (...) Sp. z o.o. prezesem zarządu, natomiast E. O. jest jej samoistnym prokurentem. Zdaniem powoda, czynność prawna dokonana przez P. O. (1) została dokonana z jego pokrzywdzeniem, jako wierzyciela. Postępowanie egzekucyjne prowadzone przeciwko dłużnikom zostało skierowane przede wszystkim do wierzycielności, rachunków bankowych oraz ruchomości dłużników, jednakże w jego toku nie została wyegzekwowana żadna należność. W tej sytuacji w ocenie powoda postępowanie egzekucyjne nie rokuje zaspokojenia przysługującej mu wierzycielności, a jedynym składnikiem majątku dłużnika, do którego będzie mógł skierować egzekucję są udziały o łącznej wartości 340.000 zł w spółce (...), które stanowiły najbardziej wartościowy i prawdopodobnie jedyny składnik majątku dłużnika. W ocenie powoda o jego pokrzywdzeniu świadczy również zaniżona cena sprzedaży udziałów. Według powódki czynność prawna – umowa sprzedaży udziałów – została dokonana przez dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela. Wyjaśnił, że w niniejszej sprawie, w momencie wystąpienia ze skargą pauliańską, nie miał możliwości zaspokojenia się z majątku dłużnika. Podkreślił, że przedmiotowe udziały P. O. (1) sprzedał swojemu bratu A. O., o czym świadczą między innymi te same imiona rodziców (H. oraz G.). Jako osoba pozostająca w bliskim stosunku, A. O. jest zatem objęty domniemaniem z art. 527 § 3 k.c.

W odpowiedzi na pozew pozwany A. O. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego, jak również kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

W uzasadnieniu swojego stanowiska pozwany podniósł, że uwzględnienie powództwa byłoby sprzeczne z zasadami współzycia społecznego, wiązałoby się bowiem z nadmierną dolegliwością dla dłużnika a zastosowane narzędzia stanowiłyby rażącą dysproporcję w porównaniu do wysokości niezaspokojonego roszczenia. W ocenie pozwanego sam fakt posiadania przez P. O. (1) zadłużenia nie może uzasadniać wszelkich działań, zmierzających do unicestwienia go jako uczestnika obrotu gospodarczego, miałyby one bowiem charakter nie zabezpieczający, a represyjny, co stoi w sprzeczności z istotą regulacji art. 527 k.c. Dodatkowo pozwany zarzucił, że w sprawie nie zostały spełnione wszystkie przesłanki roszczenia pauliańskiego ponieważ nie zachodzi stan rzeczywistej niewypłacalności dłużnika. Pozwany wyjaśnił, że P. O. (1) przysługuje szereg roszczeń w stosunku do różnych dłużników, których spełnienie umożliwi zaspokojenie wierzycielności powódki. Wyjaśnił, że w związku z tymi roszczeniami złożył do Sądu wnioski o zawiązanie dłużników do próby ugodowej.

W piśmie przygotowawczym z 24 marca 2014 roku powód podtrzymał w całości swoje dotychczasowe stanowisko w sprawie. Dodatkowo, odnosząc się do zarzutów pozwanego, podniósł, że w niniejszej sprawie zachodzi przesłanka pokrzywdzenia wierzyciela ponieważ w momencie wystąpienia z powództwem brak było składników w majątku dłużnika wystarczających na zaspokojenie jej roszczeń. Podkreślił, że dowodem niewypłacalności dłużnika jest chociażby postanowienie Komornika Sądowego w przedmiocie umorzenia egzekucji. Zdaniem powoda nietrafne jest również twierdzenie pozwanego, że uwzględnienie powództwa byłoby niezgodne z zasadami współzycia społecznego. Powód zarzucił, że na nadużycie prawa nie może powoływać się podmiot, który sam zachowuje się w sposób sprzeczny z zasadami współzycia społecznego a badając zgodność z normami moralnymi należy wziąć pod uwagę postawę drugiej strony. W ocenie powoda nie można uznać za zgodne z zasadami współzycia społecznego nieelojalne działanie dłużnika, który działając z pokrzywdzeniem wierzycieli staje się niewypłacalny albo niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności. Powód podniósł też, że złożone przez pozwanego zawiązania do ugody nie mają żadnego znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy ponieważ nie wpływa to na stan wypłacalności dłużnika.

Powódka, porównując wysokość swojej wierzytelności względem P. O. (1) oraz otrzymaną przez niego cenę sprzedaży udziałów, zarzucił dodatkowo, że niesłuszne jest twierdzenie pozwanego, jakoby zastosowane narzędzia stanowiły rażącą dysproporcję w porównaniu do wysokości niezaspokojonego roszczenia.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny, istotny dla rozstrzygnięcia sprawy:

P. O. (1) od 18 listopada 2002 roku prowadził działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług budowlanych pod firmą (...) z siedzibą w G. oraz dodatkowym miejscem wykonywania działalności we W..

Aktem notarialnym z 06 lutego 2012 roku, sporządzonym przez notariusza M. W. z Kancelarii Notarialnej we W., P. O. (1) zawiązał spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością pod firmą (...) Spółka z o.o. Siedzibą spółki zostało miasto W.. Kapitał zakładowy spółki wynosił 340.000 zł i dzielił się na 3.400 udziałów o wartości nominalnej 100 zł każdy. Wszystkie udziały w spółce zostały objęte przez P. O. (1) i pokryte przez niego aportem w postaci różnego rodzaju sprzętu budowlanego służącego mu wcześniej do prowadzenia działalności gospodarczej pod firmą (...), o łącznej wartości 342.526,60 zł. Jednocześnie P. O. (1) objął funkcję prezesa jednoosobowego zarządu spółki, zaś jego żona E. O. – prokurenta samoistnego.

(...) Spółka z o.o. z siedzibą we W. została wpisana do rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego 25 kwietnia 2012 roku.

(dowód: wydruk z (...) k. 41,

fotokopia aktu notarialnego z 06 lutego 2012 roku k. 28-36,

wykaz majątku k. 39,

wykaz środków trwałych 2010-2013 k. 40,

informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z rejestru przedsiębiorców k. 42-44

zeznania świadka P. O. (1) elektroniczny protokół rozprawy z 27 maja 2014 roku 00:02:50-00:18:51 k. 88)

P. O. (1) w zakresie prowadzonej przez siebie działalności gospodarczej współpracował razem z bratem – pozwanym A. O., który pomagał mu w jego przedsięwzięciu.

16 kwietnia 2012 roku P. O. (1) zbył na rzecz A. O. wszystkie przysługujące mu udziały w (...) Spółce z o.o. z siedzibą we W., w liczbie 3.400, za ceną 5.000 zł.

(dowód: umowa sprzedaży udziałów z 16 kwietnia 2012 roku k. 37-38,

zeznania świadka P. O. (1) elektroniczny protokół rozprawy z 27 maja 2014 roku, 00:02:50-00:18:51 k. 88)

Na skutek pozwu wniesionego przez powoda (...) Spółkę z o.o. z siedzibą we W. 13 kwietnia 2012 roku, Sąd Okręgowy we Wrocławiu Wydział I Cywilny wydał 26 kwietnia 2012 roku nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym w sprawie o sygn. akt I Nc 244/12, w którym nakazał pozwanym P. O. (1) i E. O., aby zapłacili stronie powodowej (...) Spółce z o.o. z siedzibą we W. solidarnie z weksla kwotę 211.349,19 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od 13 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty oraz kwotę 9.859 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania. 04 września 2012 roku nakazowi zapłaty została nadana klauzula wykonalności.

(dowód: nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym z 26 kwietnia 2012 roku wraz z klauzulą wykonalności k. 15)

Na podstawie powyższego tytułu wykonawczego Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Śródmieścia A. S., na wniosek powoda (...) Spółki z o.o. z siedzibą we W., złożony 20 września 2012 roku, wszczęła i prowadziła postępowanie egzekucyjne przeciwko dłużnikom P. O. (1) oraz E. O.. Egzekucja została skierowana do

rachunków bankowych dłużników oraz przysługujących im wierzytelności. Komornik dokonał między innymi zajęcia wierzytelności przysługujących dłużnikowi P. O. (1) od jego kontrahentów – (...) sp. z o.o. we W., (...) J. K. – z tytułu wzajemnych rozliczeń powstałych przy wykonywaniu usług. Zajęcie to okazało się bezskuteczne, podobnie jak pozostałe czynności egzekucyjne. Postanowieniem z 26 lutego 2013 roku Komornik Sądowy umorzył postępowanie egzekucyjne wobec ustalenia, że dłużnicy P. O. (1) oraz E. O. nie posiadają żadnego majątku na zaspokojenie roszczeń wierzyciela (...) Spółki z o.o. z siedzibą we W..

(dowód: wniosek egzekucyjny z 20 września 2012 roku k. 1-2 akt Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Śródmieścia A. S. o sygn. KM 2689/12,

zawiadomienia o wszczęciu postępowania egzekucyjnego z 24 września 2012 roku k. 5-9 akt Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Śródmieścia A. S. o sygn. KM 2689/12,

zajęcia wierzytelności z 26 listopada 2012 roku k. 101-102 akt Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Śródmieścia A. S. o sygn. KM 2689/12),

postanowienie o umorzeniu postępowania z 26 lutego 2013 roku k. 19)

Powód wystąpił do Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu z wnioskiem o zobowiązanie dłużnika P. O. (1) do złożenia wykazu majątku. W trakcie posiedzenia Sądu, które odbyło się 22 maja 2013 roku, jak również w sporządzonym 04 czerwca 2013 roku wykazie majątku, P. O. (1) oświadczył między innymi, że nie posiada żadnego mienia i pozostaje na utrzymaniu małżonki. Oświadczył ponadto, że posiadał ruchomości o łącznej wartości 340.000 zł, które wniósł aportem do (...) Spółki z o.o. w zamian za wszystkie udziały w tej spółce, a następnie udziały te sprzedał swojemu bratu A. O. za kwotę 5.000 zł. Jednocześnie dłużnik wskazał, że posiada zadłużenie w stosunku do różnych podmiotów na łączną kwotę około 1.000.000 zł.

(dowód: protokół posiedzenia jawnego z 22 maja 2013 roku k. 25-27,

wykaz majątku z 04 czerwca 2013 roku k. 20-24)

Przeciwko P. O. (1) prowadzone były także inne postępowania egzekucyjne z wniosków innych wierzycieli. Wszystkie okazały się bezskuteczne.

(dowód: zeznania świadka P. O. (1) elektroniczny protokół rozprawy z 27 maja 2014 roku 00:02:50-00:18:51 k. 88)

(...) Spółka z o.o. we W. nie realizuje żadnych kontraktów. Jedyny wspólnik A. O. na stałe mieszka i pracuje w Norwegii. Bieżące dokumenty podpisuje E. O., jako prokurent. Z tego tytułu nie pobiera żadnego wynagrodzenia. W kwestiach spółki kontaktuje się z pozwanym podczas jego częstych pobytów w Polsce. P. O. (1) nie pełni obecnie w spółce żadnej funkcji, nie prowadzi też działalności gospodarczej. Bieżące informacje na temat spółki posiada od swojej żony E. O..

(dowód: zeznania świadka P. O. (1) elektroniczny protokół rozprawy z 27 maja 2014 roku, 00:02:50-00:18:51 k. 88)

29 listopada 2013 roku P. O. (1) wystąpił do Sądu Rejonowego dla Wrocławia-Fabrycznej z wnioskami o zawiązanie do próby ugodowej (...) sp. z o.o., J. K. prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą (...) J. K. oraz Modern (...) Usługi (...) w sprawie o zapłatę należności wynikających z wykonywanych przez niego robót budowlanych na rzecz tych podmiotów. Do zawarcia ugód nie doszło.

Na dzień zamknięcia rozprawy P. O. (1) nie ma żadnego majątku. Planuje wystąpić z powództwami przeciwko swoim kontrahentom o zapłatę należności z tytułu wykonywanych na ich rzecz usług budowlanych, jednakże w chwili obecnej nie posiada na to środków finansowych.

(dowód: wnioski o zawiązanie przeciwnika do próby ugodowej k. 57-65,

zeznania świadka P. O. (1) elektroniczny protokół rozprawy z 27 maja 2014 roku, 00:02:50-00:18:51 k. 88)

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości.

Powód (...) Spółka z o.o. z siedzibą we W. dochodził uznania za bezskuteczną w stosunku do niego umowy sprzedaży udziałów z 16 kwietnia 2012 roku, na podstawie której dłużnik P. O. (1) przeniósł na rzecz swojego brata A. O. 3.400 udziałów w (...) Spółce z o.o. we W. za cenę 5.000 zł. Powód wskazywał, że czynność przeniesienia własności udziałów w spółce została dokonana po to, by uniknąć zaspokojenia wierzyciela z tytułu powstałych zaległości. (...) Spółka z o.o. z siedzibą we W., powołując się na przepisy art. 527 i nast. k.c. podnosił, że zostały spełnione wszystkie przesłanki, od których ustawodawca uzależnia skuteczność skargi pauliańskiej i w związku z tym żądanie jest uzasadnione.

Pozwany w odpowiedzi na pozew podnosił, że w istocie przesłanki te nie zostały spełnione, albowiem nie doszło jego zdaniem do pokrzywdzenia wierzyciela ze względu na fakt, że dłużnikowi P. O. (1) przysługuje szereg roszczeń w stosunku do różnych podmiotów, których spełnienie umożliwi zaspokojenie wierzyciela. Rozporządzając zatem tym prawem majątkowym nie przeprowadzono działań na niekorzyść wierzyciela. Dodatkowo pozwany zarzucił, że uwzględnienie powództwa byłoby sprzeczne z zasadami współżycia społecznego ponieważ wiązałoby się jego zdaniem z nadmierną dolegliwością dla dłużnika, a zastosowane narzędzia stanowiłyby rażącą dysproporcję w porównaniu do wysokości niezaspokojonego roszczenia.

Zgodnie z treścią art. 527 § 1 k.c., gdy skutek czynności prawnej dłużnika dokonanej z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, każdy z wierzycieli może żądać uznania tej czynności za bezskuteczną w stosunku do niego, jeżeli dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a osoba trzecia o tym wiedziała lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć.

Z powołanego przepisu wynika, że do przesłanek uwzględnienia roszczenia o uznanie czynności prawnej za bezskuteczną zalicza się dokonanie przez dłużnika z osobą trzecią czynności prawnej, na skutek której osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową oraz doszło do pokrzywdzenia wierzycieli, istnienie godnego ochrony interesu wierzyciela w postaci wierzyciela, działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, a także wiedza lub możliwość (przy zachowaniu należytej staranności) dowiedzenia się o tym przez osobę trzecią. Dla możliwości skorzystania przez wierzyciela z roszczenia przewidzianego w powołanym przepisie, wskazane powyżej przesłanki muszą być spełnione łącznie, a ciężar ich udowodnienia, w myśl reguły ogólnej z art. 6 k.c., spoczywa na wierzycielu.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawał fakt, że powód (...) Spółka z o.o. z siedzibą we W. posiada wierzyciela w stosunku do dłużnika P. O. (1). Wierzyciela ta została potwierdzona prawomocnym orzeczeniem sądowym w postaci nakazu zapłaty Sądu Okręgowego we Wrocławiu z 26 kwietnia 2012 roku, na mocy którego Sąd nakazał P. O. (1) i E. O. solidarną zapłatę na rzecz powoda (...) Spółki z o.o. z siedzibą we W. kwoty 211.349,19 zł wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od 13 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania w wysokości 9.859 zł. 04 września 2012 roku powyższy tytuł egzekucyjny został zaopatrzony w klauzulę wykonalności.

Sąd uznał za udowodnione również to, że dłużnik P. O. (1), dokonując rozporządzenia przysługującym mu prawem majątkowym w postaci udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością, działał z pokrzywdzeniem wierzyciela. Sposób rozumienia tej przesłanki określa art. 527 § 2 k.c. Zgodnie z jego treścią czynność prawna dłużnika jest dokonana z pokrzywdzeniem wierzycieli, jeżeli skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu, niż był przed dokonaniem czynności. Niewypłacalność jest przy tym obiektywnie istniejącym stanem majątku dłużnika, wskazującym na brak możliwości wywiązywania się ze zobowiązań finansowych, który może być wykazany wszelkimi środkami dowodowymi. Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z 18 września 1998 roku, sygn. akt III CKN 612/97 (OSNC 1999, nr 3, poz. 56), o niewypłacalności dłużnika w rozumieniu art. 527 § 2 k.c. świadczy m.in. bezskuteczność przeprowadzonej przeciwko niemu egzekucji, która w odniesieniu do świadczeń pieniężnych, może być prowadzona z różnych, a zatem także tylko z niektórych

składników majątku dłużnika. Jeżeli zatem egzekucja świadczenia pieniężnego przeprowadzona z jednej choćby części majątku okaże się bezskuteczna, jest to wystarczające do przyjęcia, że wykazana została w ten sposób niewypłacalność dłużnika zalegającego z zapłatą. Należy również w tym miejscu zauważyć, że zgodnie z przyjętym w orzecznictwie Sądu Najwyższego poglądem, który Sąd rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela, pokrzywdzenie wierzyciela należy oceniać nie według chwili dokonania czynności prawnej dłużnika z osobą trzecią, lecz według chwili jej zaskarżenia, oraz że wiążąca się z pokrzywdzeniem niewypłacalność dłużnika musi istnieć zarówno w chwili wystąpienia ze skargą pauliańską, jak i w chwili orzekania przez sąd o zawartym w niej żądaniu uznania czynności prawnej za bezskuteczną (vide: wyroki Sądu Najwyższego z 22 marca 2001 roku, sygn. akt V CKN 280/00, nie publ., z 23 lipca 2003 roku, sygn. akt II CKN 299/01, nie publ. lub z 29 czerwca 2004 roku, sygn. akt II CK 367/03, nie publ.). W niniejszej zatem sprawie dla oceny pokrzywdzenia powoda miarodajny jest stan majątku dłużnika w chwili wytoczenia powództwa oraz w chwili wydania wyroku.

Jak wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego P. O. (1) nie posiadał żadnego majątku pozwalającego mu na zaspokojenie roszczeń powoda ani w momencie zgłoszenia przez powoda roszczenia pauliańskiego ani też w chwili wyrokowania. Powyższe potwierdzają przede wszystkim dokumenty zgromadzone w aktach postępowania egzekucyjnego prowadzonego przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Śródmieścia A. S. (sygn. KM 2689/12) wskazujące na całkowitą bezskuteczność egzekucji, a w szczególności postanowienie o umorzeniu postępowania z 26 lutego 2013 roku. Dodatkowo o niewypłacalności dłużnika w badanym okresie świadczy złożone przez niego, w toku zainicjowanego przez powoda postępowania o wyjawienie majątku, oświadczenie z 22 maja 2013 roku oraz wykaz majątku sporządzony 04 czerwca 2013 roku. Wynika z nich mianowicie, że P. O. (1) nie osiąga żadnych dochodów, nie ma żadnego majątku i pozostaje na utrzymaniu żony, a ponadto posiada liczne zobowiązania pieniężne w stosunku do różnych podmiotów na łączną kwotę około 1.000.000 zł. Co więcej zeznania samego dłużnika P. O. (1), złożone na rozprawie poprzedzającej wydanie wyroku, potwierdzają, że nie jest on w stanie w chwili obecnej uczynić zadość roszczeniu powoda z powodu braku jakichkolwiek środków.

W ocenie Sądu powyższe oznacza, że gdyby dłużnik nie wyzbył się spornych udziałów w (...) Spółce z o.o. we W., względnie gdyby sprzedał je po cenie odpowiadającej ich wartości (to jest 340.000 zł), a nie za cenę wielokrotnie niższą (5.000 zł), powód, dysponując tytułem wykonawczym przeciwko dłużnikowi miałaby szansę w znacznej części, jeśli nie całkowicie, zaspokoić swoje roszczenie. W przekonaniu Sądu takie zapatrywanie uzasadnia porównanie wysokości wierzytelności przysługującej powodowi względem dłużnika oraz rodzaju prawa majątkowego, którego P. O. (1) się wyzbył. Jak bowiem wynika z przedstawionych przez powoda dokumentów, w szczególności w postaci aktu założycielskiego (...) Spółki z o.o., wykazu majątku spółki oraz wykazu środków trwałych, wartość posiadanych przez niego udziałów w tej spółce z o.o. była wielokrotnie wyższa, niż cena, za którą je sprzedał. Powyższe potwierdzają również zeznania samego dłużnika.

Niezależnie od powyższego Sąd nie zgodził się ze stanowiskiem pozwanego, który wywodził, że nie zachodzi w niniejszej sprawie przesłanka pokrzywdzenia wierzyciela z uwagi na przysługujące dłużnikowi wierzytelności względem różnych podmiotów, których wyegzekwowanie umożliwiłoby w konsekwencji zaspokojenie roszczeń powódki.

W ocenie Sądu zarzut ten należy rozpatrywać w kontekście art. 533 k.c. i przewidzianego w nim uprawnienia zmierzającego do zwolnienia się przez osoby trzecie od obowiązku zadośćuczynienia żądaniu uznania czynności za bezskuteczną. Zgodnie z tym przepisem osoba trzecia odnosząca korzyść z czynności prawnej dłużnika, dokonanej z pokrzywdzeniem wierzyciela, może – także w toku procesu – zwolnić się od zadośćuczynienia żądaniu wierzyciela, jeżeli zaspokoi go albo wskaże mu wystarczające do jego zaspokojenia mienie dłużnika. Przy czym skuteczne skorzystanie w toku procesu z tego uprawnienia prowadzi do oddalenia powództwa.

Analizując materiał dowodowy zaofiarowany przez pozwanego na wykazanie faktu posiadania przez dłużnika mienia w wysokości pozwalającej na uczynienie zadość wymagalnemu roszczeniu powoda, a przyjmujący postać złożonych w Sądzie Rejonowym dla Wrocławia-Fabrycznej wniosków o zawezwanie do próby ugodowej oraz zeznań świadka P. O. (1), Sąd doszedł do przekonania, że A. O. okoliczności tej nie udowodnił.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że pod pojęciem mienia, o którym mowa w powołanym art. 533 k.c. rozumieć należy nie tylko własność i inne prawa rzeczowe, lecz także prawa majątkowe wynikające ze stosunków obligacyjnych, a więc o wierzytelności. Nie oznacza to jednak, że samo powołanie się na przysługującą dłużnikowi wierzytelność jest równoznaczne ze wskazaniem mienia wystarczającego do zaspokojenia. Zwolnienie się od zadośćuczynienia roszczeniu wierzyciela może być skuteczne jedynie wtedy, gdy wartość wskazanego mienia odpowiada uzyskanej przez osobę trzecią korzyści majątkowej i gdy mienie to może rzeczywiście służyć zaspokojeniu wierzyciela. W orzecznictwie przyjmuje się jednak, że w art. 533 in fine k.c. chodzi o wskazanie jedynie takiego mienia dłużnika, co do którego można – z najwyższym stopniem prawdopodobieństwa graniczącym z pewnością – przyjąć, iż pozwoli na zaspokojenie wierzyciela. Nie chodzi więc o samą możliwość prowadzenia egzekucji z przysługujących dłużnikowi wierzytelności, której rezultat może okazać się w praktyce wątpliwy, lecz o uzyskanie przez wierzyciela realnego zaspokojenia (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 roku, sygn. akt III CSK 8/06, OSNC 2006, nr 12, poz. 207).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszej sprawy trzeba stwierdzić, że ogólnikowe powołanie się przez pozwanego na przysługujące dłużnikowi wierzytelności, bez przedstawienia jakichkolwiek dowodów pozwalających z dużą dozą prawdopodobieństwa ustalić, czy mogą one w ogóle służyć zaspokojeniu powódki, nie może być uznane za wskazanie mienia wystarczającego do zaspokojenia w rozumieniu art. 533 in fine k.c. W ocenie Sądu przedstawione przez pozwanego wnioski o zawezwanie do próby ugodowej nie pozwalają na ustalenie, że wierzytelności w nich opisane w rzeczywistości przysługują dłużnikowi, że są one wymagalne a ponadto, że istnieje realna szansa na ich wyegzekwowanie, tym bardziej, że – jak wynika z zeznań świadka P. O. (1) – do zawarcia tych ugód w konsekwencji nie doszło. Dodatkowo, jak wynika z akt postępowania egzekucyjnego, Komornik Sądowy dokonał zajęcia wierzytelności przysługujących P. O. (1) od jego kontrahentów, jednakże okazało się to bezskuteczne, podobnie jak pozostałe czynności egzekucyjne skierowane do majątku dłużnika. P. O. (1) zeznał wprawdzie, że posiada szereg roszczeń w stosunku do swoich kontrahentów z tytułu kaucji gwarancyjnych, kar umownych, czy też z tytułu niezapłaconych faktur, jednakże wskazał jednocześnie, że na chwilę obecną nie jest w stanie wyegzekwować tych należności, ponieważ nie stać go na wystąpienie przeciwko swoim dłużnikom na drogę postępowania sądowego.

W związku z powyższym uznać należało, że czynność z 16 kwietnia 2012 roku rozporządzająca prawem majątkowym przez dłużnika na rzecz pozwanego zmierzała do pokrzywdzenia wierzyciela, gdyż w jej wyniku nie jest możliwe wyegzekwowanie przez niego należności przysługujących mu od dłużnika z uwagi na brak posiadania przez niego jakiegokolwiek mienia mogącego służyć zaspokojeniu wierzyciela.

W ocenie Sądu przyjąć również należy, że P. O. (1) dokonując czynności prawnej polegającej na zawarciu umowy sprzedaży udziałów w (...) Spółce z o.o. z siedzibą we W. 16 kwietnia 2012 roku działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, czyli zdawał sobie sprawę z tego, że czynność ta może spowodować niemożliwość uzyskania zaspokojenia przez jego wierzycieli. W literaturze i orzecznictwie przyjmuje się, że nie chodzi tu o zamiar pokrzywdzenia, a tylko o świadomość możliwości jego wystąpienia. Do przyjęcia świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli, o którą chodzi w art. 527 § 1 k.c. wystarczy zatem, by dłużnik takie pokrzywdzenie przewidywał w granicach ewentualności (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 10 stycznia 1995 r., sygn. akt I ACr 1014/94). Dodać przy tym należy, że świadomość ta nie musi odnosić się do konkretnego wierzyciela, ale musi istnieć w momencie dokonywania przez dłużnika zaskarżonej czynności.

Zdaniem Sądu w niniejszej sprawie dłużnik wiedział, sprzedając wszystkie udziały w (...) Spółce z o.o., że posiada wierzycieli albowiem, jak to ustalono, powództwo o zapłatę należności, której dotyczy skarga pauliańska zostało wytoczone przez (...) Spółkę z o.o. z siedzibą we W. przed dokonaniem kwestionowanej czynności prawnej, a ponadto dotyczyło ono stosunku wekslowego, który niewątpliwie musiał powstać znacznie wcześniej. Dodatkowo P. O. (1) zeznał, że oprócz (...) Spółki z o.o. posiada także innych wierzycieli. W przekonaniu Sądu P. O. (1) musiał zatem zdawać sobie również sprawę ze skutku dokonywanej czynności prawnej dla jego majątku, jakim było wyzbycie się określonych składników majątku na rzecz pozwanego po wielokrotnie zaniżonej cenie. Brak jest bowiem w niniejszej sprawie podstaw do przyjęcia, aby dłużnik nie miał świadomości na temat posiadanych składników majątkowych. W tym miejscu dodać należy, że Sąd nie uznał za wiarygodne twierdzeń P. O. (1), że cena sprzedaży została ustalona

na tak niskim poziomie z uwagi na to, że był on winien bratu pieniądze. Zeznania świadka w tej części były zbyt ogólnikowe i nieprecyzyjne aby mogły zasługiwać na wiarę. Poza tym twierdzenia te nie zostały poparte żadnymi innymi środkami dowodowymi (wskazującymi chociażby na konkretną sumę, którą P. O. (1) miał zwrócić swojemu brat), a co więcej pozwany nie wspominał o tym w odpowiedzi na pozew. Dodatkowo jak wyjaśnił Sąd Apelacyjny w Katowicach w tezie do wyroku z 06 grudnia 2012 roku sygn. akt I ACa 649/12 (LEX numer 1271822) artykuł 527 k.c. ma zastosowanie do czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z jednym tylko z wierzycieli, jeżeli jest to czynność naruszająca wynikającą z ustawy lub umowy kolejność zaspokajania wierzycieli, a zatem, jeżeli dłużnik dowolnie dokonał uprzywilejowania niektórych spośród jego wierzycieli kosztem pozostałych. W razie wielości wierzycieli dłużnik ma wprowadzić co do zasady prawo wyboru wierzyciela, którego chce zaspokoić, niemniej w niektórych sytuacjach zaspokojenie jednego lub niektórych spośród wierzycieli odpowiada przesłankom art. 527 k.c. Będzie tak między innymi wtedy, gdy dłużnik dokonał wyboru wierzyciela w sposób arbitralny, prowadzący do uprzywilejowania go kosztem pozostałych w okolicznościach, które wskazują na rychłą możliwość ogłoszenia upadłości dłużnika i wyprowadzenie z jego majątku istotnych składników, co może prowadzić do niemożności zaspokojenia wierzycieli z przyszłej masy upadłości.

Wszystkie te okoliczności pozwalają wyciągnąć wniosek, że zaskarżona czynność została dokonana przez dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli, w tym powodowej spółki. Dla takiej oceny nie bez znaczenia pozostaje też fakt, że istnienie tejże przesłanki nie zostało zakwestionowane przez pozwanego.

Kolejną przesłanką subiektywną, której udowodnienie jest konieczne do wystąpienia ze skargą pauliańską jest to, by osoba trzecia wiedziała (lub przy zachowaniu należytej staranności mogła się dowiedzieć) o tym, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli.

Ustawodawca w przepisie art. 527 § 3 k.c. ustanowił domniemanie prawne, działające na korzyść wierzyciela występującego ze skargą pauliańską. Wynika z niego mianowicie, że jeśli wierzyciel wykaże, że czynność prawna dokonana przez dłużnika przyniosła korzyść majątkową osobie pozostającej w bliskim z nim stosunku, domniemywa się, iż osoba ta wiedziała o świadomym pokrzywdzeniu wierzyciela przez dłużnika. Osoba trzecia może obalić to domniemanie przez udowodnienie, że mimo stosunku bliskości z dłużnikiem nie wiedziała o świadomości dłużnika pokrzywdzenia wierzycieli i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się o tym dowiedzieć. Pojęcie „bliskich stosunków” rozumiane jest szeroko – zarówno w piśmiennictwie, jak i orzecznictwie. Wyrazem takiego zapatrywania jest chociażby zaprezentowany w judykaturze pogląd, że w art. 527 § 3 k.c. chodzi o taki stosunek bliskości między dwiema osobami, który uzasadnia przyjęcie, iż jedna z nich jest w posiadaniu informacji o obecnej sytuacji majątkowej drugiej. Wchodzą tu w grę najczęściej stosunki rodzinne i podobne do rodzinnych, ale równie dobrze mogą to być stosunki handlowe, stosunki współpracy gospodarczej – i to także wtedy, gdy pozostaje ona w fazie konfliktu, a zatem stosunki te mają zabarwienie emocjonalnie ujemne (vide: wyrok Sądu Najwyższego z 24 kwietnia 1996 roku, sygn. akt I CRN 61/96, OSNC 1996, nr 9, poz. 125).

W niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której bez wątplenia pozwany musi być uznany za osobę bliską dla dłużnika, albowiem A. O. jest bratem P. O. (1). W ocenie Sądu domniemanie powyższe nie zostało w tym postępowaniu obalone. Pozwany nie zgłosił żadnych zarzutów wymierzonych przeciwko jego wnioskowi. Wprawdzie dłużnik w trakcie przesłuchania go na rozprawie zeznał, że jego brat nie wiedział nic na temat posiadanych przez niego zadłużeń, jednakże Sąd nie przekonały te twierdzenia. Pozostają one bowiem w sprzeczności z pozostałymi zeznaniami świadka, w których wyjaśniał, że brat od początku pomagał mu w prowadzeniu działalności gospodarczej. Nie sposób zatem przyjąć, że A. O., jako brat i współpracownik dłużnika w zakresie prowadzonej przez niego działalności nie posiadał żadnej wiedzy na temat zaległości finansowych P. O. (1) powstałych w związku z jej prowadzeniem. Tym bardziej, że P. O. (1) nie wspominał aby stosunki z bratem układały mu się źle.

Wreszcie wskazać trzeba, że zaskarżona czynność prawna doprowadziła do osiągnięcia korzyści majątkowej przez osobą trzecią – pozwanego A. O.. W wyniku zawarcia umowy sprzedaży z 16 kwietnia 2012 roku pozwany nabył bowiem własność wszystkich udziałów w (...) Spółce z o.o. Do przyjęcia, iż osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową, wystarczy wykazanie, że na podstawie czynności prawnej dłużnika nabyła ona rzecz lub prawo albo została zwolniona

z obowiązku, co spowodowało zmianę w majątku dłużnika prowadzącą do pokrzywdzenia wierzycieli (wyrok SN z 07 grudnia 1999 r., sygn. akt I CKN 287/98, LEX numer 147235). Osoba trzecia uzyskuje „korzyść majątkową” w rozumieniu art. 527 k.c. także wtedy, gdy płaci za rzecz nabytą od dłużnika cenę odpowiadającą wartości rynkowej tej rzeczy. W art. 527 k.c. nie chodzi o korzyść majątkową w sensie potocznym, utożsamianą np. z nabyciem rzeczy za cenę niższą od wartości tej rzeczy – w takim przypadku za „korzyść” uważa się różnicę między wartością rynkową rzeczy a zapłaconą ceną. Korzyścią majątkową w rozumieniu art. 527 k.c. jest nabycie przez osobę trzecią prawa majątkowego, przedstawiającego pewną wartość, przy czym drugorzędne znaczenie ma cena nabycia (wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 28 października 1999 r., sygn. akt I ACa 638/9, OSA z 2002 r., z. 2, poz. 14).

W ocenie Sądu za całkowicie pozbawiony racji należało uznać zgłoszony przez pozwanego w odpowiedzi na pozew zarzut, jakoby uwzględnienie powództwa było sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Istotą skargi pauliańskiej jest bowiem ochrona wierzyciela przed krzywdzącym go postępowaniem dłużnika a nie ochrona osoby trzeciej, która – w sytuacji dokonywania czynności prawnej z osobą nielojalnie postępującą względem wierzycieli – musi w tym przypadku liczyć się właśnie z koniecznością znoszenia pewnych niedogodności w związku z tym powstałych.

Z tych wszystkich względów w ocenie Sądu wszelkie przesłanki skutecznego dochodzenia roszczenia o uznanie czynności prawnej zawartej 16 kwietnia 2012 roku za bezskuteczną w stosunku do (...) Spółki z o.o. z siedzibą we W. zostały spełnione i w związku z tym powództwo zasługiwało na uwzględnienie w całości, o czym Sąd orzekł w punkcie I. sentencji wyroku.

Orzeczenie o kosztach zawarte w punkcie II. sentencji wyroku znajduje swą podstawę normatywną w treści art. 98 k.p.c., w myśl którego strona przegrywająca sprawę obowiązana jest zwrócić przeciwnikowi na jego żądanie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu).

Zgodnie z określoną w tym przepisie zasadą odpowiedzialności za wynik sprawy i zwrotu kosztów celowych, obowiązek zwrotu tychże kosztów spoczywał na pozwanym, jako przegrywającym sprawę. Koszty poniesione przez powoda obejmowały kwotę 17.785 zł, na którą składało się: wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 7.200 zł (§ 6 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenie przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 490), opłata sądowa od pozwu w kwocie 10.568 zł oraz opłata skarbową od pełnomocnictwa procesowego w kwocie 17 zł.